

Maša/Palcmanská Maša - pozri Slovensko

[https://sk.wikipedia.org/wiki/Palcmansk%C3%A1_Ma%C5%A1a_\(vodn%C3%A1_n%C3%A1dr%C3%AD%C5%BE\)](https://sk.wikipedia.org/wiki/Palcmansk%C3%A1_Ma%C5%A1a_(vodn%C3%A1_n%C3%A1dr%C3%AD%C5%BE))

J. Majkut: Zima na Maši (1958)

Mašhuššu - babylonský drak; motív z glazovaných reliéfov; iný termín pre sumerského *Mushushu/Mušhušu*; pozri babylonské umenie;

mašikuli - z franc. *machicoulis*

1. *parapetný mór*; typ ukončenia hradieb stredovekých fortifikácií; *parapetný mór ochodze s cimburím* je nesený klenbičkami stiahnutými na kamenné konzoly a piliere; medzi vonkajším lícom stavby a vnútorným lícom parapetného mória zostáva voľný priestor, umožňujúci obranu päty hradby (rovnako ako u *podsebitia*); mašikuli užívané najmä v 14. storočí

2. otvory v hradbách na vylievanie síry a smoly medzi konzolami vysunutého parkánu; porovnaj strieľňa

mašinizmus - rys moderného umenia 20. storočia oslavujúceho moderný život a krásu strojov; tieto rysy má *tubizmus, futurizmus* (vo svojom prvom manifeste z roku 1909 Fillipo Marinetti napísal: "Revúci automobil pripomínajúci letiaci šrapnel je kraší ako Niké Samotrácka")

maškara - Slovník cudzích slov: *fašiangové* smiešne prestrojenie do *masiek*; osoba v tomto prestrojení; maškarný ples je ples tanecníkov v maskách; pozri *maska, šibřinky*

Ch.-N. Cochin II : Maškarný bál za účasti kráľa (rytina, 1745)

T. Couture: Večer po maškarnom plese (1855)

maškaráda - 1. stredoveký sprievod maskovaných tanečníkov a spevákov, niekedy na vozoch
2. divadelný výjav maskovaných hercov, tanečníkov, spevákov, *mimov*, bez výrazného dejá; obľúbená dvorská zábava šľachticov - amatérov; pozri *divadlo*, *komédia masiek*, *reduta*, *expresionizmus*

P. Brueghel St.: Maškaráda o divochovi Oursonovi a jeho bratovi, dvoranovi Valentínovi

K. Hofer: Maškaráda (1932)

mašľa - pentľa, stuha

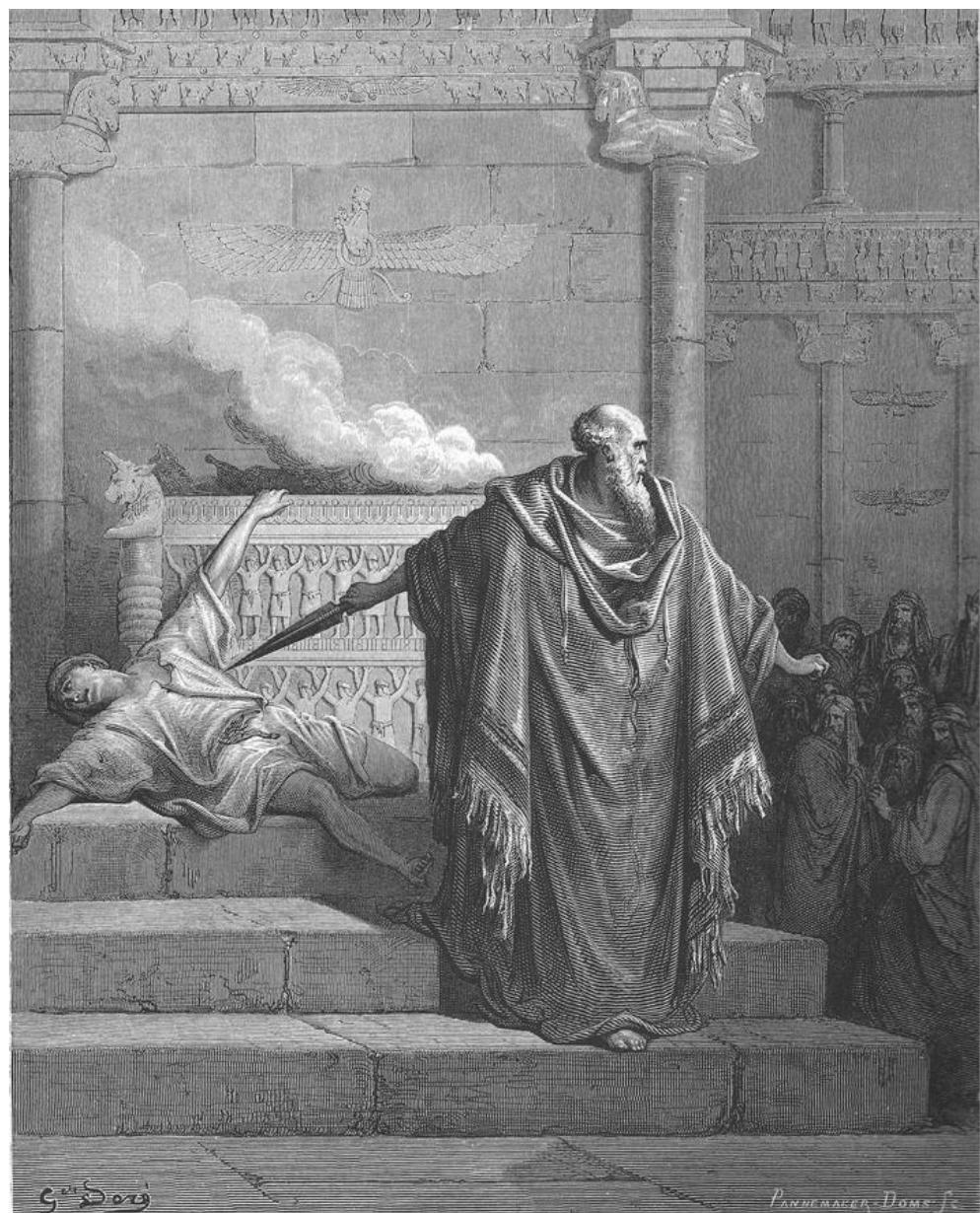
matador - v španielskej *coride* zápasník s býkmi, ktorý nakoniec býka zabíja; pozri *toreador*; *bestiarius*

Matasová Adela - (*1940); česká sochárka, maliarka, grafička, multimediálna umelkyňa; pozri *reliéfna tlač*

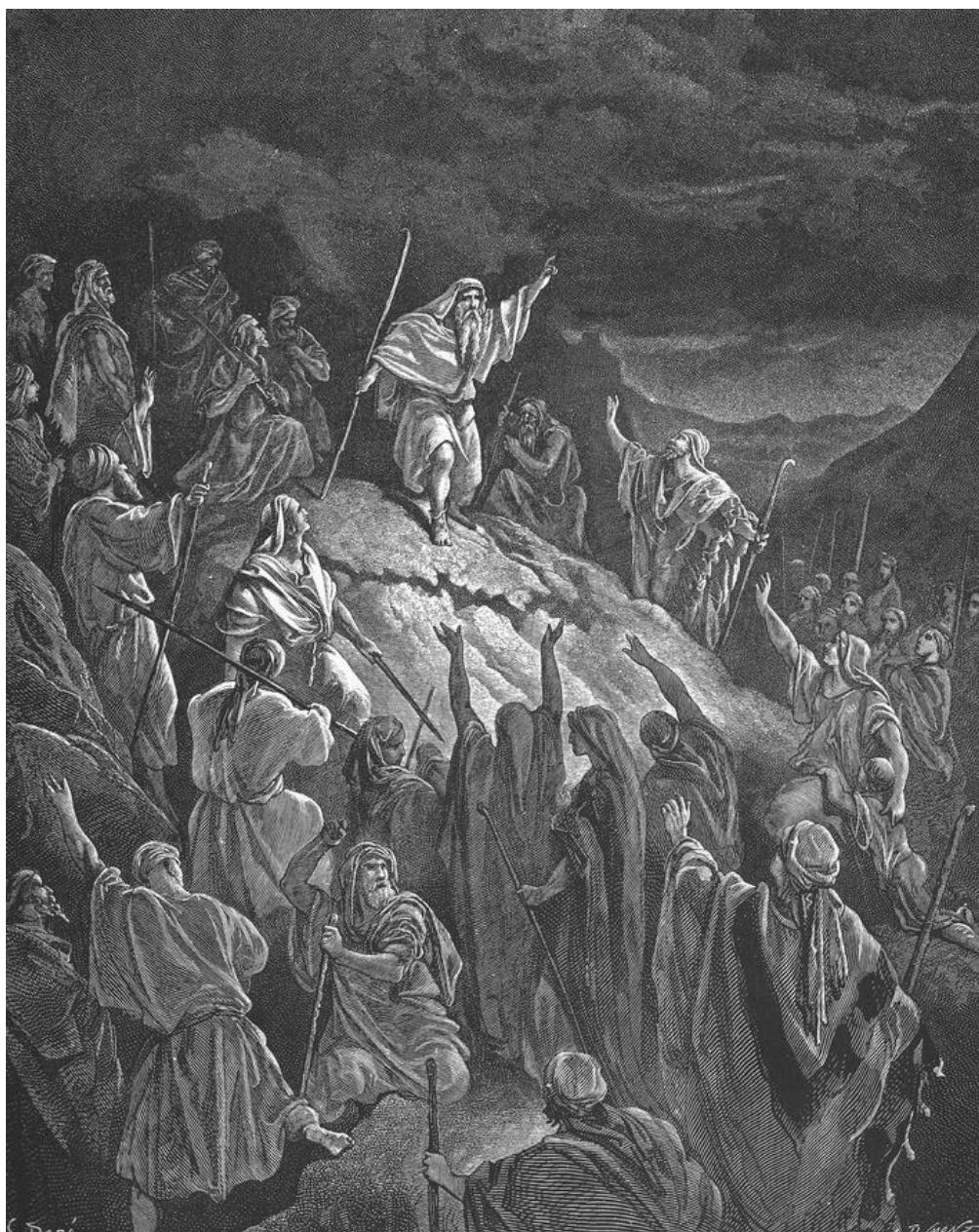
<http://www.matasova.net/>

Matatiáš - (†165pr.Kr.); Mattathias ben Jochanán; hebr. מַתִּתְיָהוּ בֶן יוֹחָנָן הַקָּדָשָׁה, Matitjahu ben Jochanán HaKohen; v *Knihe Machabejcov* židovský kňaz v jeruzalemskom chráme, ktorý zohral veľkú úlohu v židovskej vzbure proti Seleukovcom a v príbehu *chanuka*; otec Júdu; keď grécky zástupca Antiocha žiadal, aby židia ponúkli obet' gréckym bohom, Matatiáš nielen odmietol tak urobiť', ale zabil vlastnou rukou Žida, ktorý vykročil vpred, aby tak učinil; potom zabil aj vládneho úradníka, ktorý požadoval akt obety; po výnosu pre jeho zatknutie, sa uchýlil na púst v Judei so svojimi priatimi synmi, Júdom, Eleazarom, Šimonom, Johnom a Jonathonom a vyzval všetkých Židov, aby ho nasledovali; mnohí nakoniec reagovali na jeho volanie

<https://www.google.sk/search?q=mattathias&espv=2&biw=1848&bih=995&tbs=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CCsQsARqFQoTCKyj76r08cYCFcY9FAodWuwCTQ&dpr=1>

G. Doré: Matatiáš a odpadlík (1866)

G. Doré: Matatiáš apeluje na židovských utečencov (1866)

Matej/Matyáš - apoštol Matej/Matyáš

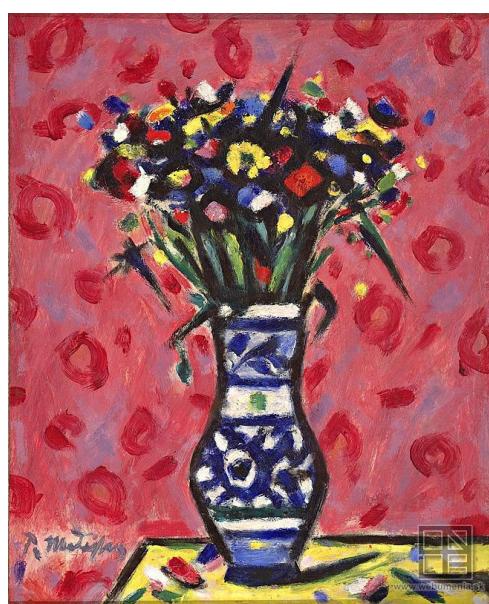
Matejka Peter - (†1972); slovenský maliar; kolorista; jeho tvorba sa vyznačuje redukciami tvarov a zjednodušenými kompozíciami prvkov s koncentráciou na ústredný námet; pridal sa senzualný kolorit, charakteristický pre študentov Novakovej triedy; u Matejku je charakteristická aj farebnosť, ktorá sa koncentruje do škvŕny ohraničenej hrubou čierrou kontúrou; v prvej pol. 40.rokov nastal v jeho tvorbe posun smerom k poetizácii a imaginácii; vojnové roky boli charakteristické literátnym hnutím *nadrealizmus*, s ktorým boli spojení aj výtvarníci; objekty a postavy na jeho obrazoch boli zredukované na základný tvar, rozplývali sa na šerom pochmúrnom pozadí bez priestoru; ich paralelou bolo vnútorné imaginárne svetlo, žiariace bez vonkajšieho zdroja; táto forma sa stala charakteristickou nosnou myšlienkovou jeho tvorby; splývavý rukopis dosahoval ladnými ľahmi štetca; pastózne nanášanie je sprevádzané celou Matejkovou tvorbou; túto svoju tvorbu nikdy neopustil, skôr ju obohatil výraznou farebnosťou a dynamickou expresiou; pozri *sorela, slovenskí maliari*

http://sk.wikipedia.org/wiki/Peter_Matejka

https://www.google.sk/search?q=Matejka+Peter&espv=2&biw=1858&bih=995&tbo=isch&imgil=BURKiU_8LpwvrM%253A%253BkS_Wh6aqx1cnVM%253Bhttp%25253A%25252F%25252Fwww.nedbalka.sk%25252Fstala-expozicia%25252Fzoznam-autorov%25252Fpeter-matejka&source=iu&pf=m&fir=BURKiU_8LpwvrM%253A%252CkS_Wh6aqx1cnVM%252C_&usg=_OKonO4uYM3BIunwxJsOcq_ehpk%3D&ved=0CDMQyjc&ei=zAUxVN38EoXhatbLgdgG#facrc_&imgdii=&imgrc=BURKiU_8LpwvrM%253A%3BkS_Wh6aqx1cnVM%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.nedbalka.sk%252Fdata%252Fimages%252Farticles%252Fukazky_z_tvorby%252Fautori%252Fpeter_matejka%252Fut_peter_matejka_1.jpg%3Bhttp%253A%252F%252Fwww.nedbalka.sk%252Fstala-expozicia%252Fzoznam-autorov%252Fpeter-matejka%3B475%3B290

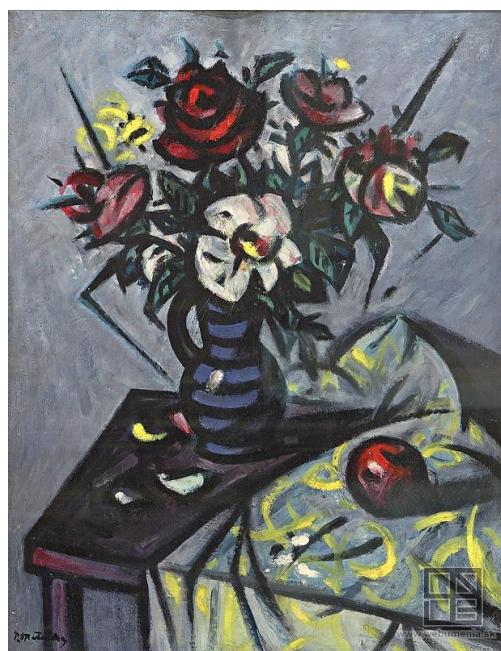
P. Matejka: Čítajúca (1940-1944)

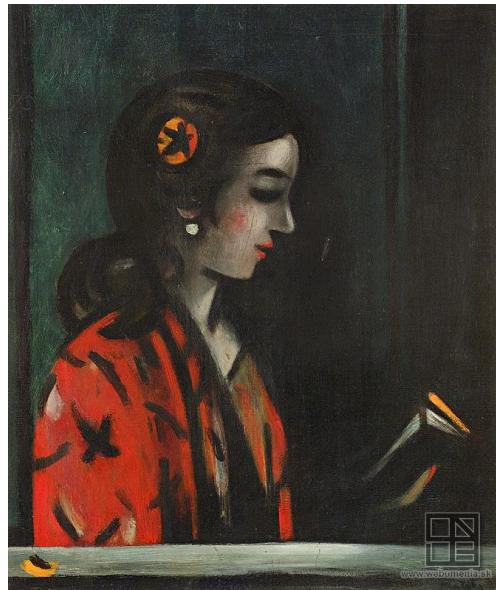
P. Matejka: Kytica na žltom stole

P. Matejka: Kytica na žltom stole
P. Matejka: Kytica poľných kvetov

P. Matejka: Kytica
P. Matejka: Kytica

P. Matejka: Čítajúca

P. Matejka: Žena na balkóne

P. Matejka: Krajina od Váhu

P. Matejka: Práca na pustatine Bakta (1952)

Matejko Ján - (†1893); poľský maliar známy pre obrazy pozoruhodných historických poľských politických a vojenských udalostí; je počítaný medzi najslávnejších poľských maliarov; strávil väčšinu svojho života v Krakove; jeho učitellmi na krakovskej Akadémii výtvarných umení boli Wojciech Kornel Stattler a Władysław Łuszczkiewicz; neskôr sa stal riaditeľom tejto inštitúcie, ktorá nakoniec bola premenovaná na Jana Matejka Akadémii výtvarných umení; medzi jeho žiakov významné osobnosti, vrátane Maurycy Gottlieb, Jacek Malczewskiego, Józef Mehoffer a Stanisław Wyspiański; pozri *historická maľba, polskí maliari*

https://en.wikipedia.org/wiki/Jan_Matejko

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Paintings_by_Jan_Matejko (prehľad diel)

<https://www.google.sk/search?q=J%C3%A1n+Matejko&espv=2&biw=1858&bih=995&tbo=isch&tbo=u&source=univ&sa=X&ved=0CIkBEIkehUKEwjnx73iiYjJAhXCbxQKHcrBBfg>

J. Matejko: Hold Pruska (1882)

J. Matejko: Prijatie poľskej ústavy 3. mája 1791 (1891)

M. Matejko: Kázeň Piotra Skargu (1864)

J. Matejko: Bitka pri Grunwaldu (1878)

J. Matejko: Zavesenie Žigmundovho zvonu (1874)

J. Matejko: Połsko roku 1863 (1880-1882)

J. Matejko: Alchymista Michał Sędziwoj (1867)

J. Matejko: Panna Orleánska (1886)

J. Matejko: Portrét Veita Stossa s dcérou (19.st.)

J. Matejko: Astronóm Kopernicus. Rozhovor s Bohom (1872)

J. Matejka: Šašo Stańczyk (1862)

matematická lyrika - termín používaný v súvislosti najmä s maliarskym *purizmom*; tento termín mal vyjadrovať hlavné rysy smeru: tvarovú určitosť výtvarných prvkov, ktoré vychádzali z matematického prepočítavania prvkov a ich vzťahov k celku (pozri *modul*, *modulor*, *zlatý rez*), vzťah k technickým rysom predmetov a ich konštrukcií

matematické symboly - *symboly matematické*

matematika - pozri *geometria*; *bokorys*, *nárys*, *pôdorys*, *plocha*, *obrazec*; *zlatý rez*, *proporcie*, *labyrint*, *kvadratúra kruhu*, *kvadrant*, *kužeľ*, *kužeľ rotačný*, *kužeľosečka*, *elipsa*, *parabola*, *elipsoid*, *paraboloid*, *polguľa*, *rovnohežník*, *mnohoguholník*, *kolmý/kolmo/kolmica*, *štvorec*, *obdlžník*, *kruh*, *kružnica*, *trojuholník*, *štvoruholník*, *polygón*, *ovál*, *elipsa*, *cylinder*, *cylindroid*, *romboid*, *lichobežník*, *kosodlhňík*, *kosoštvorec*, *teleso gul'a*, *kváder*, *kocka/čes. krychla*, *kužeľ*, *hranol*, *ihlan*, *klin*, *valec*, *koleso*, *línia*, *bod*, *krivka*, *čiara*, *úsečka*, *spírala*, *sigma*, *silokrívka/siločiara*, *rovina*, *priamka*, *priečka*, *transversálna*, *diagonálna/uhlopriečka*, *výseč*, *transversálny*, *longitudálny*, *os*, *elipsoid*, *vertikálna*, *horizontálna*, *horizont*, *úbežník*, *anamorfóza*, *paralaxa*, *zorný uhol*, *obrys/kontúra/silueta*, *obvod*, *pôdorys*, *nárys*, *bokorys*, *poloprofil*, *profil*, *plocha*, *obzerané pole*, *rovina*, *projekcia*, *modul*, *radiálny*, *translácia*; *perspektíva*; *geometria*; *proporcie*, *prizma*, *prizmatický*; *križ*; *matematická lyrika*, *symboly matematické*, *pytagoreizmus*, *suprematizmus*, *geometrická abstrakcia*, *purizmus*, *funkcionalizmus*; *Descartes*, *Hypantia*, *Starý dni*, *počítaadlo*

<http://cs.wikipedia.org/wiki/Pentagram>

http://cs.wikipedia.org/wiki/Kategorie:Rovinn%C3%A9_geometrick%C3%A9_%C3%BAtvary

P. Veronese: Minerva medzi Geometriou a Aritmetikou (1551)

matematicí umelci - pozri počítačové umenie; D. P. Henry

https://en.wikipedia.org/wiki/Category:Mathematical_artists

Matenadaran - najväčšia knižnica staroarménskych rukopisov na svete a arménskych inkunábulí s jedinečnou zbierkou miniatúr; pozri Ečmiadzinský evanjeliár, arménske umenie; bibliotéka

***Mater Amabilis** - renesančný obrazový typ Márie v období vypätého mariánskeho kultu zdôrazňujúci neformálnosť a materstvo vo vzťahu matky a dieťaťa; patrilo do prúdu zobrazení ako bol ruský *Umilenje*, byzantský *Eleusa*, taliansky *Umiltá*

***Mater Dei** - lat. „Matka Božia“; *Bohorodička*

***Mater de perpetuo succursu** - lat. *Matka trvalej pomoci*

***Mater Dolorosa** - *Dolorosa*

materia prima – tiež *pralátka*, *prahmota*, *prvotná látka*; pozri *alchýmia*, *kameň mudrcov*; *labut'*, *fénix* (Biedermann)

materiál - pozri *papier*, *drevo*, *kameň*, *slonovina*, *korytnačina*, *hlina*, *terakota*, *kov* (bronz, cín, olovo, med', železo, liatina, zlato, striebro, platina, elektron), *drahokamy a polodrahokamy*, živica, jantár, gagát, *sapropelit*, *sepiolit/morská pena*, *gabro*, *perla*, *perlet'*, *koral*, *slonovina*, *korytnačina*, *porcelán*, *kaolín*, *sklo*, *vltavín*, *pemza*, *hyalit*, *obsidián*, *impaktit*, *smalt*, *email*, *kožušina*, *koža*, *kaučuk*, *plastelína*; *plastické hmoty/umelé hmoty* (*dentakryl*, *epoxid*, *polystyrén*, *celuloid*, *plexisklo*, *novodur*, *novoplast*, *igelit*, *galalit*); *mazonit*, *sololit*, *vizovické cesto*; *lyko*; *papierovina*; *šmirgel'*, "olejový kameň", *karborundum*, *carbonado*, *tripl*, *terra tripolitana*, *kremelina*, *koreň mydlový*, *glej*, *tmel*, *pojidlo*; *znalectvo*; *Ideal Book*; *hmota*; *inkrustácia*

materiál grafický - *grafický materiál*

materiál stavebný - *stavebný materiál*

materiál výtvarný - *výtvarný materiál*

materiálová tlač - *tlač materiálová*

materiálový obraz - súhrnný pojem pre *koláže*, *obrazy Merz*, *ready-made* a *asambláže*; použitím rôznych materiálov (drevo, slama, kov, predmety dennej potreby) sa dosahuje nová vnímateľnosť reality; stretávame sa s nimi od *dadaizmu*; pozri *nová figurácia/nový realizmus*, *umenie objektu*

Baleka: termín pre obraz vzniknutý klasickým postupom maľby olejom, *temperou*, *akrylom*, ale do obrazu sa začleňujú podľa princípu *asambláže* tiež predmety a iné látky (piesok, drvina apod.); vo 20.rokoch 20.storočia materiálové obrazy O.Schlemmera a J.Ittena metodicky využívali podnety

dadaizmu a konštruktivizmu; materiálové obrazy štrukturálneho typu (farba zmiešaná s pieskom) v tvorbe W.Baumeistera (obraz: stena-piesok); K.Schwitters: materiálové obrazy vychádzajúce z materiálového fetišizmu ako existenčnej metafory; J.Dubuffet: začleňovanie rastlinných a zvieracích reálií; A.Burri: začleňovanie ohoreného dreva; princíp materiálového obrazu využívali aj *tachisti* (Tapiés: obrazy devastované vodou a vzduchom)

materia prima - pralátka/prahmota

www v súvislosti s heslom alchýmia: nazývaná aj semenom, chaosom alebo univerzálnou substanciou; nie je ľahké ju v prírode nájsť, i keď je obsiahnutá vo všetkých substanciách; materia prima je východzou látkou Veľkého diela, jeho vyjadrenie spočíva v téze, že všetko je v jednom; pretože alchymista nie je zásluhou svojej nedokonalosti schopný pracovať s materiou prima, volí iné východzie látky; z pralátky pramenia protiklady duality hore/dole, mužské/ženské, sulfur/merkur; cieľom alchymistického procesu je protilátky opäť zjednotiť (coniunctio oppositorum); výsledkom má byť hermafrodit (androgyn, filozofický rebis, compositum de compositis)

materinská láska - láska materinská

materinské mlieko - mlieko materinské

materrasso - spôsob napínania plátna pre malbu, užívaná v maliarskej technike pastelu: plátno sa podkladá v rohoch rámu vatou a v ploche rámu sa podkladá kartónom, aby sa zabránilo otrasmom a tým uvoľňovaniu pigmentov pri manipulácii s rámom; pozri marufláz, blintrám

maternica - pozri Umai; ropucha (Biedermann); matka

materská tlačiarenská forma - tlačiarenská forma materská

materstvo - pozri Nechbet, Eset, Ištar, Taweret; matka, matrioška

P. Picasso: Materstvo (1901)

A. Ozefant: Materstvo (1941)

M. Paštéka: Materstvo (1983)

M. A. Bazovský: Materstvo (1941)

F. Botero: Materstvo (2006)

materstvo šťastné - šťastné materstvo